

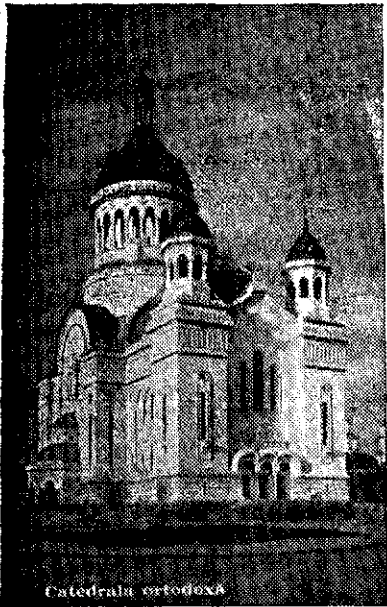
RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SAPTAMANAL

Abonamentul anual: 500 Lei

Redactor: Pr. T. CIURUȘ

Redacția și Administrația
ALBA-IULIA, Str. Avram Iancu 3

Catedrala ortodoxă

CATEDRALA.

O văd! Durată din piatră dăltuită, înfiptă cu rădăcini adânci de temelie și cu arcuri de cupole, se înalță mândră spre cerul curat, străpungând văzduhul cu semnul Crucii: *suferința biruitoare*. Este Catedrala din Cluj.

Chemată la ființă pentru a întruchipa aevea sufletul neamului ce veacuri de veacuri a sângerat pe rugul suferinții, ea mărturisește credința noastră în Biserica strămoșilor. Tot ce neamul a adunat în cutele sufletului, credință, iubire, nădejde în dreptate și mângâiere, chipul ei gingaș le cuprinde în semne artistic încrestate sub forme de simboale.

Și pentru că trăinicia ei să înfrunte valuri de furtuni, nu s'a uitat a se clădi la temelie, însuși trupul celui ce a purtat-o mereu în suflet. Această înfrățire a ctitorului cu pământul temeliei, e legitimitatea domniei poporului ce-și cinsteste credința prin ziduri de biserică.

E 15 August, zi de sărbătoare când dragostea neamului se revarsă din belșug asupra ei și o cuprinde în valuri de rugi, evocatoare de trecut. Clerul îmbrăcat în odăjdii strălucitoare, alături de credința unui neam întreg, o înconjoară cu cântece armonioase și cu dangăt de clopote. Pomenirea »miluitorilor și făcătorilor de bine a ace-

tui sfânt lăcaș«, se săvârșește acum de ziua hramului ei.

Pomelnicul bogat se întregește în chip simbolic, așa cum însași ființa ei mărturisește de deplina confundare cu destinele neamului, prin cinstirea oștirii biruitoare și întregitoare de hotare rotunde.

Ce minunată destăinuire a sufletului românesc, în dorința îndreptățită de a stăpâni pământul străbun, prin dreptatea lui Hristos. Și ce simbolică prăznuire de hram, când — în cadru mistic — un popor vorbește de viitorul său prin trecutul mărit.

Prezența ei triumfătoare în mijlocul fraților, înfruntarea cu seninătate a privirilor vrăjmașe și dragostea cu care e înconjurată de proprii credincioși, constituie înfrângerea celei mai păgâne tăgăduiri a puterii Bisericii lui Hristos, pe care »nici porțile iadului nu o vor birui«.

La temelie vieții noastre naționale, e jertfa; jertfa oțelită în focul credinții străbune. De aceea Biserica se înșirue pe dreptate, între stâlpii neamului și cine vrea să surpe acest stâlp, dorește moartea noastră. Este de înțeles deci, dragostea noastră față de Biserică.

Cel chemat să o păzească, asemenea vechilor vestale, ține focul credinții nestins și'n butul tuturor vrăjmașilor, din Altarul ei

Moartea profesorului HORIA TECULESCU

În seara zilei de 2 August 1942 s'a stins, la Sighișoara, lumina unui mare suflet de dascăl și Român.

Cultura românească contemporană are, de acum înainte, cu o faclie departe luminătoare mai puțin.

Profesorul Horia Teculescu, director, timp de 16 ani, al liceului Principele Nicolae din Sighișoara, a trecut, cu sufletul, în împărăția cea netrecătoare a lui Dumnezeu, iar cu amintirea vieții și a activității sale pe o pagină de lumină a literelor românești.

Căci Horia Teculescu s'a dăruit pe sine cu totul, în primul rând, neamului pentru a cărui înălțare a lucrat, cu talent și cu mare avânt, pe toate țărmurile vieții publice.

Fin al fostului protopop și episcop militar Ioan Teculescu, a primit nu numai o educație familiară aleasă ci și îndemnul să stea în slujba vecinicii neamului.

Și într'adevăr din toamna anului 1920, când a intrat în învățământ, până la ultima licențiere a vieții sale neobosite, a fost mereu în rândul întâi al împlinirii datoriei față de neam și Țară.

străbate până la marginile neamului, cuvântul lui Dumnezeu în grai străbun.

Aceste și alte multe tăcute gânduri, frământă sufletu-mi trudit, în ziua când lumini de ceară strălucesc sub cupola ei sărbătorească.

Depărtați trupește și uniți sufletește, ne împreunăm rugile și într'un gând și simțire cântăm cântarea: »Incunjuțați popoarelor Sionul...«

Pr. T. Ciuruș.

Spirit ascuțit și scriitor și-a chivernisit talentul, agonizând cele mai variate cunoștințe pentru ca să-și reverse bogăția minții sale fecunde în poezii fine, în articole de gazetă temeinice, în conferințe cuprinzătoare și în lucrări de netăgăduită valoare educativă.

Lucrările sale »Luptătorii pentru întregirea neamului« și »Biografia lui Virgil Onițiu«, îl pun nu numai pe același pedestal al meritelor didactice cu nemuritorul director dela Brașov Virgil Onițiu, ci reliefează totodată personalitatea valoroasă de literat și pedagog a lui Horia Teculescu.

Printre sfaturile date elevilor săi întâlnim și aceasta: »Porunca vieții noastre fiind aceasta: de-a face să strălucească în noi fărâma de dumnezeire („grăuntele de aur“), numai trăind o intensă viață sufletească, lărgind meru hotarele și, ne facem vrednici de viață«.

Vicatul sufletească a lui Horia Teculescu a avut o intensitate excepțională și tocmai aceasta i-a adus un sfârșit atât de prematur, la vârsta de abia 45 de ani.

Lozincă dată elevilor săi: »Să înlăturăm scepticismul, nu-i vreme de jelanie, suntem în mare de muncă, să păstrăm ritmul muncii, oricare pierde pasul rămâne zdrobit«, a fost un imperativ, trăit întocmai de acest suflet de elită.

Dar Horia Teculescu își dădorea preocuparea didactic-morală a activității sale nu numai faptului de-a fi fost profesor, ci și aceluia de-a fi făcut frumoase studii teologice și de-a fi păstrat neînterupt legătura cu Biserica pe care a servit-o cu conștiința sa, cu condeiul său înflăcărat și cu participarea sa în toate corporațiile bisericesti.

Atâtea calități ale desăvârșirii omenești a avut Horia (Urmare în pag. 2-a)

Cei fără suflet.

Curajul de care a dat dovadă ostașii în luptele pentru biruința crucii, a uimit întreaga lume și gazetele nu mai găsesc cuvinte de laudă pentru acești viteji între viteji. Dar, acest curaj este al sufletului, sufletul n'are cum să tremure.

Cei ce n'au suflet, cei ce au socotit trupul ca fiind totul, au tremurat pe acest pământ, dușmanii crucii dela Răsărit, au tremurat, și cei ce n'au putut fugi din fața vitejiei soldatului român și-au lăsat stăvurile pe câmpurile de bătălie dela Kerai și Sevastopol.

Dobitoacele de ham și de jug, ca și fiarele sălbatece, dacă n'ar fi fricoase și și-ar da scama de câte puteri au, ar răsturna domnia oamenilor. Vezi că ele — ca și dușmanii dela Răsărit — sunt doar trup viu — de multe ori mândre și frumoase ca și bolșevicii cari au avut frumoase arme — dăruite pe dinafară cu tăria cornului, cu iuțea piciorului sau cu dinți sfâșietori dar, pe dinăuntru, sunt pustii de una și adevărata putere a sufletului.

Dușmanii crucii n'au suflet care să-i călăuzească și să le amintească de strămoșii și urmașii lor, și care neconțin să le șoptească câte datorii au de împlinit.

Datoria lor de căpetenie e să mănânce, să doarmă și să se gândească doar la ale, și numai ale trupului, nevoi.

Noi, de ne-am fi ocupat numai de trup — prin câte nevoi am trecut, de mult ne-am fi

dus pe copcă, cum s'au dus ei acum și astăzi nu s'ar fi pomenit de numele de român.

În loc să fim stăpâni pe acest pământ, am fi slugărit pe acest pământ și de robi istoria popoarelor nu se străduiește să scrie niciodată.

Istoria noastră este un lung șir de dureri și de pătimiri, pentru că am fost și suntem un neam răbdător și cuviincios și ascultăm smeriți de poruncile lui Dumnezeu.

Și, dacă nu strigăm în gura mare vitejia noastră, asta ține dela firea noastră, deopotrivă de simțitoare la bineți pe vremuri de tihnă și la vitejie pe vremuri de războiu.

Cu tăria sufletului nostru dărz am biruit.

Eroii noștri și-au plătit datoria lor către noi și către Europa întregă, păzindu-ne și păzindu-și de mișuna năvălitoare a spurcaților de bolșevici.

Cei scăpați au cășit din bătălii hărtăniți, cu sângele dăruit, s'au mulțămii lui Hristos Mântuitorul, ca niște sărmani creștini, că le dase biruința și îngăduința, slava și strălucirea de partea noastră, căci de partea noastră este dreptatea, una singură ca valoare morală.

Pentru țara românească care este mama tuturor românilor, s'au jertfit eroii noștri.

Noi suntem ai țării înainte de a fi ai părinților noștri, căci aceștia ca și noi dela ea au primit viața.

Țara trebuie să fie înaintea lor, în iubirea noastră, înaintea celor ce ne sunt cei mai

scumpi; ea este mai presus de orice și de ori cine. Chiar numai pentru un singur motiv ar trebui să ne iubim țara, aceea că este țara românească, iar noi suntem români; ea este mama iar noi feciorii ei.

Orice iubire impune însă obligații și când este vorba de țara noastră, obligațiile sunt din cele mai însemnate dar și din cele mai grele, ce pot fi impuse cuiva.

Când datoria către țară a-

pare, celelalte datorii pălesc, datoria de a o iubi este însoțită de datoria de a o sluji, de a te jertfi.

Toți, cei ce ne place să ne spunem români, mai ales acum când toată lumea vorbește de noi, să alergăm în ajutorul țării, muncind din suflet acolo unde suntem chemați să muncim, căci străduința și jertfa noastră de acum ne va scăpa de necazurile de azi.

Ioan G. Alexa

BIBLIOGRAFIE.

Increstări.

Revista „Biserica Ortodoxă Română“, la 60 ani.

Numărul proaspăt apărut (Ian.-April 1942) al revistei Sf. Sinod Rom., ne încunostințează că anul acesta ea împlinește vârsta de 60 ani. Apărută în anul 1875, ea și-a păstrat continuitatea cu mici întreruperi din pricina războaielor, plinind astfel o vârstă vrednică, să fie subliniată.

Între revistele noastre bisericești, ea stă în fruntea lor, ca una din cele mai vechi. Într'adevăr să cuvenea ca Sf. Sinod, să-și aibă cel dintâi organul său reprezentativ. În celelalte provincii bisericești revistele apar mai târziu. În Bucovina, apare ca organ al Facultății teologice, „Candela“ la anul 1889. Pentru Basarabia, se publică vechea revistă „Luminătorul“ din Chișinău, iar viața bisericească din Transilvania își primește amvonul său de știință duhovnicească prin „Revista Teologică“ din Sibiu, în anul 1907.

Revista „Biserica Ortodoxă Română“ și-a împlinit cu

răvnă și prisosință rostul său. De-a lungul existenței sale, a fost totdeauna un focar de lumină pentru preoțimea bisericii, ajutându-o să-și îmbogățească zestrea duhovnicească a învățaturii. În coloanele ei bogate s'au întâlnit cele mai alese condee ale scrișului bisericesc, discutându-se variate probleme teologice precum și diferite curente potrivnice ideii creștine. Studiile de cercetări istorice vechi și noi au avut mereu o bună găzduire în casa revistei.

Îndată după războiul mondial a luat o înfățișare de mare revistă occidentală, străbătând în coloanele ei scrisul preoțimei din întreaga Biserică a României. Cu anul 1934, începe o perioadă nouă în viața revistei. Pe lângă articole și studii teologice, ea a devenit un fel de monitor oficial al întregii ortodoxii informându-ne asupra vicii ei și dezvoltării culturii teologice din dife-

(Urmare în pag. 4-a)

tuali și conducători, de mai târziu, a poporului de pe aici.

În anul 1590, acestei familii aparține și moșia dela Berind³⁾.

Din familia Valkai, Ioan Valkai și fiul său Rafael, au fost canonici în Alba-Iulia. Ioan Valkai schimbă postul său de canonic cu preotul Mihail din Huedin. Face acest lucru pentru a-și putea mai bine administra averea din Valkou⁴⁾.

După anul 1730, parohia (comuna) cu toată averea ei aparține din nou familiei „Vitez“ din Someșfalău; care în Iulie 1748 ziua 1 prin vād. Vitez, nasc. Korda Susana, cu cele trei fete ale ei din Bică-

3) Aurel Munteanu protopop. Huedin. Noiște istorice asupra parohiilor din tract.

4) Cinci sate din Ardeal de Pr. V. Cosma pag. 106 Kemény S. Diplomatarium supplementum.

lat, iau un împrumut dela *fiscul regesc* în sumă de 50.800 Florini rhemenși, zălogindu-și partea de moșie din Topa, Bicălat, Tămașa, Filduri și Valkou⁵⁾.

Data clădirii primei biserici nu se cunoaște precis; se știe însă că biserica veche romano-catholică, a fost construită în stil Roman, iar mai târziu, făcându-i-se o reparație generală, i s'a adăugat stilul „gotic“ în care stil se găsește și azi.

Până în secolul al XV-lea comuna Valkou a aparținut județului Bihor și numai din acest secol a trecut la județul Cojocna, respective Cluj. Tot acum i s'a dat și numele de Magyar - Valkou; românește „Vălcăul unguresc“, pe care l'a păstrat până în anul 1926 când i s'a dat actualul nume de Văleni.

5) Idem pag. 78.

Intemeierea Bisericii Române Ortodoxe

Locuitorii comunei toți, au fost aduși ca servitori de către amintii proprietari, sigur că mai mulți Unguri de cât Români. Despre prima familie română adusă aici de familia Valkai — din tradiție — știu că s'a purtat ireproșabil, încât stăpânul său în anul următor a căutat să-și aducă numai români care sunt mai buni, ascultători, cumiți harnici și foarte cumsecade în executarea lucrărilor lor.

Românii, ca vechime în această comună, respective parohic, sunt amintii din tare trecute vremi. Dacă la anul 1457, Perța Pârnu, este amintit ca un om cuminte și cu vază între aristocrați, apoi

înaintea lui cu toată siguranța au existat familii românești aici. Acestea erau, însă, foarte puține. Dovadă avem următorul fapt: Unirea cu Roma a găsit aici zece familii, pe care nu le-a putut converti nimeni și nimic; de-și pe mărăgoani, ciuleni, boceni etc. i-au convertit în masă.

Mai târziu cu câțiva ani, la 1735, au fost șaisprezece familii de români, iar la 1755 găsim 160 suflete fără Biserică și fără preot, aparținând ca filie parohiei Butenc.

La anul 1760, au existat treizeci de familii cu un preot și o Biserică ortodoxă-română. Acest fapt mă face să cred că Biserica română sa edificat între anii 1735 și 1760 de către Preotul Popa Mihailă.

Sfântul Antimis din Biserica datează din anul 1762; este o dovadă a vechimii Bisericii.

(Va urma)

Increstări.

(Continuare din pag. 5-a)

ritele fără ortodoxe. Această organizare informativă asupra ortodoxiei de pretatindeni este până azi meritul complet al revistei Sf. Sinod.

Implinirea acestui popas de vârstă, coincide anul acesta cu comemorarea a lor 500 ani de la Sinodul din Iași. Conducerea revistei, a luat fericita inițiativă ca acest eveniment covârșitor din viața ortodoxiei, să fie sărbătorit prin publicarea unui număr festiv închinat exclusiv acestui moment crucial. Valoarea și semnifica-

ția acestei închinări este un act simbolic pentru viitorul și rolul ortodoxiei românești, în concertul popoarelor ortodoxe din Sud-Estul Europei.

Dorim ca vechea lăntănă a revistei Sf. Sinod, să-și reverse izvoarele pe cât mai întinse ogoare ale ortodoxiei continentale. O vom să devină amvonul și focul nestins al învățăturilor sfinte și glasul autorizat al dreptei credințe a Răsăritului.

Pr. L. David

INFORMAȚIUNI

M. S. Regele Mihai I. pe front

Următor purtării de grijă față de soldatul român, întregitor de hotare, arătată de Regele Ferdinand I și Regina Maria, M. S. Regele Mihai I a vizitat din nou unitățile care luptă pe front. Această înaltă vizită este dovada legăturii curate ce stă între Rege și Armata desrobitoare.

Sufletul ostașului nostru se simte fericit mângăiat, îndrumat și oțelit, în greua misiune ce are, pentru nimicirea dușmanului Crucii și al ordinii europene. Dragostea Suveranului nostru tinăr, se revarsă acum pe frontul răsăritului și întărește pepturile de nebiruit ale vitejilor între viteji.

Această vizită regească, întregită cu veghea Augustei Sale Mamă la căpătârul răniților, cimentează unirea și dragostea dintre Dinastie și Națiune, așa cum numai noi știm să o arătăm.

În momentul când, înfruntând toate primejdiile, M. S. Regele Mihai I își poartă pașii peste câmpurile rusești, sămănând în sufletul ostașilor credința în biruință, Țara Il însoțește cu rugile sale ca să-L păzească Dumnezeu întreg și sănătos.

★

Sprijiitorii „Vieții Ilustrate”. P. S. Părinte Episcop Vasile al Timișorilor, a binevoit să trimită suma de 2000 Lei drept abonament de sprijin pentru prețuita revistă „Viața Ilustrată”.

Ne bucurăm din suflet, că rândul mărinilor noștrilor sprijiniți tot sporește, spre dreapta mângăiere a Celui ce împarte atâta lumină prin slova revistei.

În numele revistei, aducem P. S. Episcop Vasile, respectuoase mulțumiri.

*

D. Ion Berciu, directorul Muzeului Regional din Alba-Iulia și prețuitul nostru colaborator, a rostit, Marți 4 August c. ora 9 seara, la Radio, o conferință despre orașul Alba-Iulia.

Asupra acestei conferințe, vom reveni.

★

Timbrarea anexelor la cererile făcute autorităților. Potrivit legii timbrului, orice anexe prezentate odată cu cererile particulare, făcute la diferite autorități administrative, se timbrează cu timbru fiscal de 5 Lei fiecare. Cererile cu anexe netimbrate, se resping.

*

Comisia de verificare a publicațiilor periodice și serviciul central al cenzurii presei comunică: Deși s'au adresat numeroase invitații către publicațiile periodice și îndeosebi celor din provincie s'a constatat, că acestea nici până acum nu s'au conformat înaltului Decret Nr. 1507—1938 publicat în Mon. Of. Nr. 86 din 13 Aprilie 1938, referitor la depunerea actelor necesare apariției lor.

În consecință, se dă publicațiilor respective ca ultim termen pentru depunerea actelor cerute în menționatul Decret, 15 August 1942.

Publicațiile cu tiraj mai mare decât 7500 exemplare vor înainta și actul de constituire în societate anonimă.

Publicațiile cari nu se vor conforma până la 15 August c. acestei hotărâri, se vor considera suspendate pe data de mai sus.

TIP. „ALBA” Cenzurat

Mulțumiri. Parohia ort. rom. din Tritenii de sus aduce și pe această cale cele mai curate mulțumiri bunului credincios Ludușan Simion-senior, care a binevoit să doneze pe seam capele de aici următoarele:

Un stihar, în valoare de 4.165 Lei; Față de masă din damasc, în valoare de 3000 Lei și numerar: 500 Lei. Totalul donațiilor în valoare de: 7.666 Lei.

Dumnezeu să-i răsplătească jertfa curată și pilduitoare.

Aviz

La gimnaziul mixt, „P. Span” din Baia de Arieș, jud. Cluj-Turda, se primesc înscrieri de băieți și fete în toate clasele, între 1—31 Aug. a. c.

Sfânta Episcopie ort. rom. a Caransebeșului

Nr. 4264 C. 1942.

Aviz

La gimnaziile de Stat din Recița, este vacantă catedra de Religie.

Doritorii de a ocupa această catedră, având la bază licența în teologie, seminarul pedagogic și examenul de capacitate, să-și înainteze cererile lor Consiliului eparhial din Caransebeș.

Consiliul eparhial

PARTEA OFICIALĂ

Nr. 2979—1942.

COMUNICAT

Pentru îmbrăcarea soldaților care luptă în război, armata are nevoie de mari cantități de lână. Din această cauză Statul s'a văzut nevoit, pentru acest an, să lase crescătorilor de oi, pentru nevoile lor proprii, numai cantitățile de lână arătate de legea lănei nr. 304 publicată în Monitorul Oficial No. 90 din 18 Aprilie 1942, cu modificările din legea No. 415 publicată în Monitorul Oficial No. 123 din 30 Mai 1942.

Lâna este colectată pentru Stat numai prin Organizația Colectoare care plătește imediat la predare prețurile fixate în mod oficial.

Toți crescătorii de oi trebuie să înțeleagă datoria ceasului de față și să vândă Statului toată lâna ce au obținut, fiindcă armata trebuie să fie bine echipată pentru a face față nevoilor războiului.

Cine nu înțelege această datorie patriotică, cine vinde altuia decât Statului sau reține pentru sine mai mult decât prevede legea, lipsește de echipament pe soldații noștri, care luptă viejește pentru granițele Țării și ne feresc de urgia vrăjmașilor.

Toți cei cari calcă această poruncă a vremurilor grele de azi, trădează interesele neamului și ale Țării.

Crescători de oi, vindeți Statului toată lâna oilor voastre, prin centrale și subcentrale, Organizației colectoare

Cei cari se vor abate de la această datorie, vor fi pedepsiți cu sancțiuni aspre, prevăzute de noua lege și anume: amendă până la 10.000.000 lei confiscarea lănei sau firelor rezultate făcând obiectul abaterii, precum și internarea în lagăre până la doi ani.

Aducem la cunoștință preoțimeii noastre comunicatul de mai sus

invitând-o să-și dea tot concursul la propaganda printre credincioși ca să satisfacă celor de matus și preoții să explice crescătorilor de oi, că armata are nevoie de lână în aceste vremuri excepționale.

Alba-Iulia, 3 August 1942.

Președinte:
Vicar, Al. Baba

Secretar:
Pr. T. Ciuruș

2—3

Nr. 854/1942.

CONCURS

Pentru întregirea parohiei Rișca de sus, protopopiatul Cluj-Huedin, jud. Cluj-Turda, devenită vacantă prin transferarea preotului, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Renașterea”.

Preotul numit va beneficia de următoarele venituri:

1. Salar dela Stat conform pregătirii;
2. Casă parohială cu dependențele necesare;
3. Sesiune parohială: 4.296 Jug. fânaț și 10 Jug. pășunat;
4. Venitele stolare obișnuite;
5. Una vică (50 litri) porumb sau grâu dela fiecare familie;
6. Una zi de lucru dela fiecare familie.

Candidații își vor înainta, în termenul fixat, cererea cu actele regulamentare Veneratului Consiliu Vicarial, apoi cu încredințarea subsemnatului Oficiu se pot prezenta în parohie, ca să facă cunoștință cu credincioșii.

Întregirea postului se face prin numire făcută de Veneratul Consiliu Vicarial.

Călățele, 15 Iulie 1942.

Oficiul protopopesc în conțelegere cu Consiliul parohial.
Adm. protopopesc,
Pr. Teodor Tiboca